

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd,  
Holmens Kanal 22  
1060 København K

**Att.:** Christian Rabjerg Madsen (S), Minister for natur og dyrevelfærd

## Bekymring for retssikkerhed og faglig robusthed i datagrundlaget bag den nye kvælstofregulering

Kære Christian Rabjerg Madsen

På vegne af landboforeningerne Landøkonomisk Selskab, Agillix, Fjordland, Spiras, Sektionen for Større Jordbrug, Østdansk Landboforening og Djursland Landboforening fremsender vi hermed en fælles skrivelse med en række bekymringer vedrørende den nye kvælstofregulering, et element i L5, Gødskningsloven, som er sat til 1. behandling d. 13/8 2026<sup>1</sup>.

I nedenstående vil vi dele vores argumenter for, hvorfor vi mener, at reguleringen mangler det nødvendige faglige grundlag, og at der derfor er behov for en timeout i den videre politiske behandling af denne.

Vores motivation for denne skrivelse er ikke mindst, at vi alle som repræsentanter for Landbrug & Fødevarer er engageret i de lokale grønne treparter, hvor vi i dialog med kommuner, Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen arbejder for at implementere de omlægningsplaner, der blev færdigbehandlet ultimo 2025. Det er vores frygt, at de nævnte udfordringer, mangler og uhensigtsmæssigheder i den nye regulering og dens grundlag vil underminere den videre vej i de lokale grønne treparter og hermed implementeringen af Aftale om et grønt Danmark.

---

<sup>1</sup> **Folketingets** side om L5, Forslag til lov om bæredygtig forvaltning af næringsstoffer og drivhusgasser m.v. i land- og skovbruget (gødskningsloven):

<https://www.ft.dk/samling/20252/lovforslag/l5/index.htm>

### **En regulering med vidtrækkende konsekvenser kræver et sikkert fundament**

Den kommende kvælstofregulering indebærer indgreb med potentielt betydelige konsekvenser for den enkelte landmands dyrkningsmuligheder, økonomi, investeringer og jordværdi. En regulering med så vidtgående konsekvenser kan ikke baseres på et datagrundlag, hvor væsentlige usikkerheder, antagelser eller metodevalg ikke er tilstrækkeligt dokumenteret og transparent. Kravene til datakvalitet og faglig sikkerhed må stå mål med konsekvenserne af reguleringen.

### **Retentionskortet og modelbetragtninger erstatter faktiske målinger**

Den nye regulering hviler i høj grad på retentionskort. Retentionskortet er fortsat en model og ikke en måling af forholdene på den enkelte mark eller bedrift. De beregnede værdier afhænger af en lang række antagelser om geologi, hydrologi og biologiske processer, som varierer betydeligt lokalt. Når modelberegneede retentionstal omsættes direkte til reguleringskrav, ser vi, at to næsten ens nabomarker bliver mødt med vidt forskellige krav alene som følge af modeltekniske forskelle.

Særligt udfordrende er det, at hvor modellen ikke kan beskrive de faktiske forhold, så "afstemmes" retentionskortet. Det bliver særligt tydeligt omkring overgangszonerne mellem kystvandoplandene, hvor marker kan blive tildelt vidt forskellige retentionsværdier.

### **Myndighederne erkender selv væsentlige usikkerheder**

Særligt bekymrende er det, at de relevante rapporter fra GEUS selv peger på områder, hvor de faktiske forhold ikke kan beskrives tilstrækkeligt med den nuværende viden. Det gælder blandt andet bælten med kalkunderlag fra Thy over Himmerland til Sjælland, hvor komplekse kalkformationer, sprækketransport og lange transporttider gør kvælstoftransporten vanskelig at modellere. Det fremgår direkte, at usikkerhederne i disse områder kan være større, og at de ikke kan kvantificeres nærmere uden yderligere undersøgelser.

### **Usikre modeller bliver til juridiske krav**

Det er her, den retssikkerhedsmæssige udfordring opstår. En ting er at anvende modeller som planlægningsværktøj eller screening. Noget helt andet er at bruge dem som grundlag for bindende regulering af den enkelte lodsejer. Hvis usikkerheder på op til 30 procent eller mere i praksis kan være afgørende for, hvilke krav der stilles til en ejendom, opstår der en betydelig risiko for fejlregulering. Landmanden risikerer at blive pålagt begrænsninger eller miste udviklingsmuligheder på baggrund af beregninger, som hverken kan verificeres eller efterprøves lokalt. Dette udfordrer både proportionalitetsprincippet og den grundlæggende retssikkerhed.

### **Dynamiske data skaber usikkerhed om løsninger**

Bekymringen forstærkes af, at datagrundlaget fortsat er under udvikling. Retentionskort, udledningsgrænser og beregningsforudsætninger forventes opdateret løbende i takt med ny viden. Det betyder, at landmænd kan blive bedt om at investere og træffe langsigtede beslutninger på et grundlag, som efterfølgende ændrer sig markant.

For eksempel er der stor usikkerhed omkring de retentionsforbedrende effekter fra virkemidler som lavbundsprojekter og minivådområder. Dermed er løsningerne usikre, og tilskudsordningerne har ydermere ikke været tilgængelige i områder med genberegnete indsatskrav, f.eks. minivådområder i Vendsyssel.

I løbet af sommeren 2026 så vi igen usikkerheden, da det pludseligt blev offentliggjort, at kravene til de fire dyb i Vadehavet blev fuldstændig forandret. Knudedyb blev lempet, mens de andre dyb blev skærpet. Der blev også pludseligt udsigt til kvælstofkrav i flere af de vandoplande nord for Limfjorden, hvor der hidtil ikke har været krav. Hvis videnskaben i årtier har været solid, burde den slags forandringer ikke ske uden nærmere forklaring eller begrundelse.

### **Modellen starter med usikkerheder fra NUAR-beregneren**

I det sidste halvandet år har der været arbejdet med en kommende kvælstofregulering. Overordnet er der gode tanker i en fornyet og mere målrettet regulering. Men henset til, at mange rejste faglige spørgsmål, henstår uafklarede, har en række landboforeninger udtrykt store betænkeligheder ved den lovgivning på kvælstofområdet, som er i høring nu.

Hvad mere er, har Aarhus Universitet m.fl. efter den seneste offentlige debat om de midlertidige udledningsgrænser, hvor kvælstofkravene er blevet ændret markant i omkring 40 procent af vandoplandene, henvist til og forsvaret et fagligt grundlag, der bygger på modeller, formodninger, antagelser og et usikkert retentionskort, som ikke giver et tilstrækkeligt sikkert grundlag på bedrifts- og kystvandsniveau.

Det er både beklageligt og bekymrende, at en så økonomisk byrdefuld regulering hviler på et så usikkert fagligt grundlag.

### **En væsentlig fejlkilde i beregneren**

I NUAR-rapporten anføres det, at udslagskraften for kvælstof kun er 58 % af den prædikterede kvælstofudvaskning, hvilket dårligt harmonerer med, at indgreb skal være målrettede, proportionale og virkningsfulde.

NUAR-beregneren indeholder den væsentlige fejlkilde, at retention udtrykkes i procent. Det giver misvisende vejledning, idet bedrifter med høje udbytter og dermed stor kvælstofudnyttelse, får lav udvaskning og dermed typisk lav retention. Opgørelser fra bl.a. Haderslevs opland viser, at de arealer, der har størst udledning til kyst – 19 kg/ha/år – slet ikke ”fanges” af retentionsværktøjet, når det opgøres i procent. Det korrekte ville her være at rubricere arealer efter deres udledningspåvirkning til kyst, udtrykt som kg N/ha/år.

### Utilstrækkeligt forsøgsmateriale og modeller

NUAR-beregneren bygger på N-Less5-modellen og en række andre sugecelleforsøg. Om disse vides, at de i høj grad er usikre og misvisende. LandOvervågningsOplands-forsøgene og N-virk-rapporten lider af den fejlkilde, at sugecellerne ikke er repræsentativt placeret. De er derimod ofte placeret på ikke-repræsentative steder i marken og med sugeceller i kun op til én meters dybde. De tilstedeværende forsøg med sugeceller dækker ikke alle afgrøder, blandt andet er grøntsager og brak fraværende, og N-Less5 har svært ved at håndtere husdyrgødning.

Rangordningen af de enkelte afgrøders miljøbelastning forvanskes af det forhold, at kvælstof, der passerer forbi sugecellerne, men senere opsamles af navnlig hvede, rug og vinterraps’ dybe rodnet, registreres som udvasket. Det har den konsekvens, at vinterafgrøder fremstår som mere miljøbelastende end vårafgrøder, mens virkelighedens balanceregnskaber kommer til det modsatte resultat. Fremover vil vårsædsdyrkning derfor kunne fortrænge vintersædsdyrkning med det resultat, at vandmiljøet formentlig belastes yderligere.

I N-Less5-modellen indgår der ikke udbyttekorrektion, og observationerne er i øvrigt af ældre dato. Dermed indregnes de senere års udbyttefremgang i mange afgrøder ikke.

Det er en alvorlig fejl, at effekten af efterafgrødedyrkning, altså N-optaget, sættes til et fast tal på 33 kg N/ha/år. Forsøg viser, at effekten af efterafgrøder på lerjord er 12 kg N/ha/år og 33 kg N/ha/år på sandjord, begge med under 80 kg N/ha/år tilført i husdyrgødning. Ved tilførsel af over 80 kg N/ha/år i husdyrgødning er tallene på lerjord muligvis 24 kg N/ha/år, hvor forsøg dog ikke findes, og på sandjord 45 kg N/ha/år.

Ovennævnte forhold har været debatteret intenst blandt fagfolk med indsigt i problemstillingerne. Henset til det yderst svage faglige grundlag opfordres Folketinget til at tage det nødvendige ansvar og sikre sig, at det nødvendige faglige grundlag for reguleringen bliver tilvejebragt, inden en ny kvælstofregulering bliver behandlet politisk.

### **Derfor er der behov for en timeout og faglig kalibrering**

Vi opfordrer på denne baggrund til, at man sætter behandlingen og implementeringen af den nye kvælstofregulering på pause, indtil der er skabt større sikkerhed om datagrundlaget. En timeout bør anvendes til en uafhængig kvalitetssikring af retentionskortene, offentliggørelse af usikkerhedsintervaller, dokumentation af modellerne på bedriftsniveau og etablering af reelle muligheder for lokal validering og korrektion af fejl.

Ingen er tjent med en regulering, som efterfølgende mødes af tvivl, konflikter og manglende tillid. Hvis den kommende regulering skal have legitimitet og opbakning, må den hvile på et fagligt fundament, der er robust nok til at bære de meget store økonomiske og juridiske konsekvenser for dansk landbrug. Alt andet vil af de mange landmænd, som skal medvirke til omlægningen af store arealer, såvel som deres landboforeninger blive betragtet som et usagligt opgør med den private ejendomsret.

Nærværende skrivelse er fremsendt til orientering til relevante modtagere hos Landbrug & Fødevarer. Vi har desuden i sinde at orientere pressen om den i denne uge.

Vi ser frem til din respons og står naturligvis til rådighed for en uddybning af det fremsendte.

På forhånd tak for din tilbagemelding.

Med venlig hilsen

#### **Carl Chr. Pedersen**

Formand

Agillix

#### **Claus Neergaard**

Formand

Landøkonomisk Selskab

#### **Leif Gravesen**

Formand

Fjordland

#### **Poul Christensen**

Formand

Spiras

#### **Mogens Hjort Jensen**

Formand

Djursland Landboforening

#### **Helle Reedtz-Thott**

Formand

Sektionen for Større Jordbrug

#### **Henrik Nordgaard Hansen**

Formand

Østdansk Landboforening